

Algemene discriminatiewet leidt onvermijdelijk naar politiestaat

Kort na het congres van het Vlaams Blok van 6 oktober in Gent stuurden 'honderden bezorgde Gentenaars' een protest aan de persoon die de zaal had verhuurd. Voor alle duidelijkheid: het ging om een privéfirma, niet om een overheidsinstantie. In die brief riepen ze hem op 'nooit meer, op welke datum dan ook in de toekomst, zijn zaal ter beschikking te stellen voor de wanklanken van het extreem-rechtse gedachtegoed van het Vlaams Blok'.

Indien het ontwerp van antidiscriminatiewet, waarvoor Stefan Sottiaux in de vorige *Juristenkrant* een hartstochtelijk pleidooi hield, al in werking was geweest, zouden alle ondertekenaars volgens artikel 6 ervan gestraft worden met een gevangenisstraf van 1 maand tot 1 jaar en een geldboete van 50 tot 1.000 euro. De protestbrief roept immers manifest op tot het discrimineren van een groep (het Vlaams Blok) omwille van de levensbeschouwing die ze uitdraagt (het 'extreem-rechts gedachtegoed'). Artikel 2 § 4 van het ontwerp preciseert dat elke discriminatie verboden is, onder meer bij het ter beschikking stellen van goederen en diensten aan het publiek en bij elke uitoefening van een economische, sociale of culturele activiteit toegankelijk voor het publiek.

Ook de sussende interpretatie van Sottiaux dat er - ook in een privaatrechtelijke verhouding - een afweging moet plaatsvinden tussen het 'recht op gelijke behandeling' en grondrechten zoals de vrijheid van meningsuiting, doet daaraan geen afbreuk. Het hele ontwerp gaat ervan uit dat aanzetten tot discriminatie iets anders is dan het louter uiten van een discriminerende mening. Er valt dus niets af te wegen tegenover de vrijheid van meningsuiting, net zomin als er bij een diefstal een afweging moet plaatsvinden tussen het eigendomsrecht van het slachtoffer en het recht op vrije meningsuiting van de dief, die zich ermee zou verweren dat hij met die diefstal een mening heeft willen uiten.

Indien zij die hun protest lieten horen onder gelding van de nieuwe wet niet gestraft zouden worden, zou dit ofwel betekenen dat de wet geen praktische toepassing heeft en ze louter een bezweringsformule is van de priesters van de nieuwe staatsgodsdienst, ofwel dat ze discriminerend wordt toegepast (we weten in dit land al dat PS'ers wel de Hitlergroet mogen brengen en Vlamingen niet). Beide zijn onaanvaardbaar.

Dit ontwerp is een gedrocht. De strafbaarstelling is zo vaag dat ze manifest in strijd is met het legaliteitsbeginsel (*void for vagueness*). De idee dat een misdrijf minder zwaar gestraft wordt indien men voor de keuze van zijn slachtoffer een redelijke en objectieve verantwoording kan geven, is gruwelijk. Dit ontwerp is de grootste bedreiging voor een open en democratische samenleving sinds het einde van de Tweede Wereldoorlog.

Om het ingrijpende en samenlevingsvernietigende karakter ervan te begrijpen moet men allereerst goed beseffen waar het gezien de aard van de wet als verbods- en strafbepaling om gaat. Het gaat níét om de ethische vraag of bepaalde gedragingen moreel verantwoord of verwerpelijk zijn. Het gaat er níét om of men door sociale actie welke misstanden ook mag bestrijden. Het gaat wel

- en ik blijf nauw bij de tekst zelf van het ontwerp - om de vraag of privépersonen voor *welkdanige beslissing of gedraging in het professionele, economische, sociale, culturele en politieke leven ook*, telkens zij met een medemens in relatie komen, en niet dezelfde houding aannemen tegenover gelijk wie van een ander(e) geslacht, ras, afkomst, afstamming, seksuele geaardheid, geboorte (?), fortuin, leeftijd, geloof, levensbeschouwing, gezondheidstoestand of fysieke eigenschap, door die persoon of door een inquisitoriale overheid voor de rechter kunnen worden gebracht en kunnen worden gedwongen om op straffe van veroordeling hun gedraging objectief en redelijk te verantwoorden.

Beste lezer, ik overdrijf niet: artikel 2 (§ 1 j° § 2 j° § 4 streepje 6) verbiedt zeer uitdrukkelijk elke niet objectief en redelijkerwijze gerechtvaardigde, direct of indirect verschillende, behandeling van personen bij elke economische, sociale, culturele of politieke activiteit, behalve - zo hoop ik te lezen - wanneer ze strikt in de privé sfeer verloopt. U mag binnenkort buiten de strikte privékring geen enkele beweging meer maken (elke beweging kan immers het 'verspreiden van een teken' zijn in de zin van art. 2 § 4) zonder het risico te lopen u voor de rechter te moeten verantwoorden. Men moet al volkomen in een ivoren toren opgesloten zitten als men niet beseft dat dit elke professionele, economische, sociale, culturele en politieke activiteit onleefbaar maakt en dat dit het maatschappelijk vertrouwen dat wezenlijk is voor een 'open society' dodelijk treft. De verliezers zijn de zwakken in onze maatschappij. Zij hebben het meest nood aan een publieke sfeer waarin ze aan hun trekken kunnen komen, die gegrond is op een hele reeks menselijke waarden die in wezen gebaseerd zijn op andere motieven dan 'redelijke en objectieve verantwoording': vertrouwen, vriendschap, trouw, loyaliteit, solidariteit, intellectuele eerlijkheid, moed, zorg, waardering, zingeving. Liefde, vriendschap, trouw, loyaliteit, kortom alles wat zin en waarde geeft in het leven, is in wezen gegrond op discriminatie; wanneer deze waarden enkel op een redelijke en objectieve verantwoording berusten, zijn ze waardeloos.

Het vergiftigen van de publieke sfeer door een discriminatieverbod zal als voornaamste gevolg hebben dat eenieder die zich niet voor elke handeling in rechte of tegenover het Heilig Officie wenst te verantwoorden, ervoor zal zorgen dat hij zo weinig mogelijk terecht komt in situaties waar de wet van toepassing kan zijn. Het spreekt vanzelf dat ik na de inwerkingtreding ervan nooit meer een huis publiek te huur zal stellen, een vacature publiek zal maken, het lidmaatschap van een vereniging zal openstellen voor het publiek. Op die manier belanden we in een 'vier-ogen-maatschappij' waar men in het publiek zijn mening niet meer durft te zeggen, kenmerk van een politiestaat. Het zal er op aankomen alles zoveel mogelijk formeel af te handelen, zonder duidelijke organisatie, zonder rechtspersoonlijkheid. Wie is daarvan het slachtoffer? De open samenleving, en vooral diegenen voor wie deze wet zagezegd is gemaakt: de mensen die niet die sociale contacten hebben, die geen deel uitmaken van het netwerk. Zonder discriminatieverbod krijgen ze meer kansen dan met.

Men zal wel proberen te sussen dat het allemaal zo'n vaart niet zal lopen. Immers, zo schrijft Sottiaux, bij botsing met de andere grondrechten zal het discriminatieverbod niet altijd voorrang krijgen, en de rechter zal in elke zaak een zorgvuldige afweging moeten maken tussen de grondvrijheden en het grondrecht op non-discriminatie. Ik ben helemaal niet gesust. Deze uitleg bevestigt juist dat het discriminatieverbod soms wél voorrang krijgt. Ze bevestigt dat ik bij elke uitoefening van mijn grondwettelijk gewaarborgde grondvrijheden gedwongen kan worden die uitoefening te onderwerpen aan het oordeel van een rechter over de vraag of die uitoefening wel objectief en redelijk gerechtvaardigd is. Deze uitleg is nog stukken erger dan de wettekst, waarvan artikel 3 mij nog de illusie gaf dat de wet helemaal geen afbreuk deed aan de vrijheid van meningsuiting, drukpers, vereniging of godsdienst.

Bovenal valt er helemaal niets af te wegen tussen een grondvrijheid en een zogenaamd grondrecht op non-discriminatie, omdat een dergelijk grondrecht ten aanzien van privépersonen niet bestaat. De grondvrijheden mogen beperkt worden voor zover dit noodzakelijk is voor de rechten en vrijheden van anderen (artikels 9 lid 2 en 11 lid 2 EVRM), maar dat veronderstelt dat die ander inderdaad een welbepaald recht heeft op mij. Zolang ik binnen de objectieve grenzen van die vrijheid blijf, hoef ik mij níét juridisch te

verantwoorden voor het uiteenlopend gebruik dat ik van die vrijheid maak t.a.v. andere mensen. Dat is het wezen zelf van de grondvrijheden die in onze Grondwet zijn bevestigd. En dat is maar goed ook. Wie zegt dat de afschaffing van dat recht om te discrimineren geen afschaffing is van die grondvrijheden, maar een 'positieve invulling' ervan, pleegt Orwelliaanse *newspeak* en past in het kabinet van de minister van Waarheid uit 'Nineteen Eighty Four'. Het is slechts door het creëren van een vrijheidsruimte waarbinnen mensen het recht hebben om te discrimineren - de burgerlijke maatschappij - dat menselijke waarden tot hun recht kunnen komen, dat mensen aan zingeving, betekenisoverdracht, identiteitsbeleving, zorg en solidariteit kunnen doen.

Geen enkele 'democratische' partij in het federale Parlement heeft de moed gehad dit nieuwe totalitarisme tegen te houden. Ik maak me dus weinig illusies. Net zoals in de naziperiode zullen we binnenkort allen voor de keuze staan als de mensen toen. Velen van jullie zullen collaboreren, sommigen in het verzet gaan, anderen in de buitenlandse of *innere Emigration*. Maar één ding, lezer, zal u niet kunnen zeggen: *wir haben es nicht gewusst*. Ik duik intussen alvast onder. Uw Saihttam Emrots

Matthias Storme
hoogleraar en advocaat

Internationaal en Europees Recht

De Themis-School voor Postacademische Juridische Vorming organiseert een recyclage omtrent Bijzondere Overeenkomsten.

Het programma luidt als volgt:

Prof. dr. S. Stijns, De nieuwe regels voor de verkoop aan de consument
Prof. dr. A. Verbeke, Recente ontwikkelingen inzake lening, bruiklening en bewaargeving

J. Byttebier, Topics inzake huurrecht

Prof. dr. B. Tilleman, Recente ontwikkelingen inzake lastgeving

Dit programma wordt aangeboden op de volgende plaatsen:

Leuven (KULeuven) 4 december 2002 (14u-18u),
Kortrijk (KULAK) 9 december 2002 (17u30-21u30),
Brussel (KUB) 23 januari 2003 (17u30-21u30),
Diepenbeek (LUC) 28 januari 2003 (17u30-21u30).

Voor meer informatie kunt u terecht bij:

THEMIS – School voor Postacademische Juridische Vorming
Tiensestraat 41 – 3000 Leuven
Tel.: 016/32 54 84, Fax: 016/32 54 83
E-Mail: Themis@law.kuleuven.ac.be
Website: www.pvthemis.be